

bekendt med adgangen til at få spørgsmålet om lovligheden af politiets beslutning om retslægelig obduktion prøvet af domstolene.

Disse regler foreslås ikke ændret i dette lovforslag, jf. lovforslagets §§ 9–11. En vedtagelse af lovforslaget vil således indebære, at der (for så vidt angår voksne personer) principielt vil gælde ens samtykkeregler ved de to former for obduktion, idet afdødes nærmeste i begge tilfælde skal underrettes om adgangen til at modsætte sig obduktion. Forskellen vil reelt alene bestå i, at retslægelige obduktioner i visse tilfælde kan foretages, selv om afdødes nærmeste modsætter sig obduktionen.

b. Transplantation

Efter reglerne i transplantationsloven kræves der ikke samtykke til transplantation. Såfremt omstændighederne tillader det, skal afdødes pårørende imidlertid *underrettes om dødsfaldet*, før det påtænkte indgreb foretages. Transplantation må dog ikke foretages, såfremt afdøde eller afdødes nærmeste har udtalt sig derimod, såfremt indgrebet må antages at stride imod afdødes eller hans nærmestes livsopfattelse, eller såfremt særlige omstændigheder i øvrigt taler imod indgrebet.

I redegørelsen fra arbejdsgruppen vedrørende dødsriteriet foreslås, at der i det mindste stilles krav om, at nærmeste pårørende, hvis det er muligt, skal underrettes om adgangen til at modsætte sig transplantation, dvs. et krav om stiltiende samtykke. Nogle af arbejdsgruppens medlemmer er dog af den opfattelse, at loven bør indeholde et krav om udtrykkeligt samtykke til indgrebets foretagelse.

I arbejdsgruppens redegørelse oplyses det i øvrigt, at der i dag i almindelighed ikke foretages nyretransplantationer, medmindre nærmeste pårørende har givet positivt samtykke hertil. Arbejdsgruppen giver i den forbindelse udtryk for, at der ikke er grundlag for at ændre denne praksis. Der henvises herom nærmere til redegørelsen (lovforslagets bilag 1).

På denne baggrund finder Justitsministeriet det rigtigst, at den nævnte praksis lovfæstes, således at kravet om underretning om dødsfaldet erstattes af et krav om (udtrykkeligt) samtykke fra afdødes nærmeste, hvis opholdssted kendes.

c. Som det fremgår af det anførte, foreslås der indført et krav om stiltiende (indirekte) samtykke ved lægevidenskabelig obduktion (af voksne personer) og et krav om udtrykkeligt (direkte) samtykke ved transplantation.

Denne forskel kan bl.a. begrundes med, at lægevidenskabelige obduktioner foretages ca. 15–20.000 gange årligt mod i dag ca. 200 (nyre-) transplantationer. Hospitalsobduktionerne er – udover af betydning ved det enkelte dødsfald – desuden af generel og helt afgørende betydning for lægevidenskaben, herunder for diagnostikken, sygdomsbehandlingen, forskningen, dødsårsagsstatistikken m.v. Der kan endvidere være praktiske og især følelsesmæssige problemer navnlig for de pårørende, forbundet med et krav om indhentelse af udtrykkeligt samtykke. Transplantationer kan i øvrigt i en vis henseende siges at være mere indgribende – også i etisk forstand – end obduktioner, idet et organ overføres fra et menneske til et andet. Der kan således anføres både kvantitative og kvalitative forskelle mellem transplantationer og obduktioner som begrundelse for en – i hvert fald formelt set – forskellig retstilstand vedrørende samtykkespørgsmålet.

Endelig kan det oplyses, at der ikke stilles krav om udtrykkeligt samtykke til lægevidenskabelige obduktioner i Norge og Sverige. Et sådant krav stilles imidlertid i Finland. For så vidt angår transplantation kræves der i ingen af de tre lande udtrykkeligt samtykke efter de nugældende regler.

4. Samtykke til andre indgreb

Efter de gældende regler i transplantationsloven (loven om udtagelse af menneskeligt væv m.v.) kan der i forbindelse med lægevidenskabelige obduktioner udtages væv og andet biologisk materiale fra en afdød med henblik på fremstilling af medicin. Det gælder f.eks. udtagelse af hypofyser og bugspytkirtler. Endvidere kan der i forbindelse med obduktioner foretages en række mindre indgreb med henblik på transplantation. I praksis drejer det sig først og fremmest om fjernelse af hornhinder, brusk, knogler samt hudpartier.

Disse indgreb er hidtil blevet anset for transplantationer, og dette foreslås ikke ændret.

Det følger heraf, at udtagelse af de nævnte organer m.v. efter lovforslaget vil kræve udtrykkeligt samtykke fra afdødes nærmeste. Indgrebene kan dog – som efter gældende retstilstand – foretages, såfremt afdøde efter sit fyldte 18. år skriftligt har truffet bestemmelse herom.

Lovforslaget tilsigter imidlertid ændringer på et enkelt punkt.

Som nævnt ville det følge af lovforslaget, at udtagelse af hornhinder krævede udtrykkeligt samtykke fra de pårørende. Efter den gældende bestemmelse i § 9 i transplantationsloven gælder lo-